

Stockholmsmodellen – en väg mot integrering.

Bakgrund

Socialtjänstnämnden i Stockholm beslutade den 4 november 2003 att godkänna ett förslag om samarbete mellan Stockholms stad och Rainbow Sweden i ett projekt som tog namnet ”Stockholmsmodellen – en väg mot integrering”. Projektet var treårigt och startade den 1 oktober 2003 och avslutades den 30 september 2006. Stockholms stad har anslagit 2 miljoner kronor årligen till projektet, sammanlagt 6 miljoner kronor.

En överenskommelse om formerna för genomförandet tecknades mellan Rainbow Sweden och Stockholms socialtjänstförvaltning. Projektet har halvårsvis avrapporterats till socialnämnden. Dessutom har arbetet följts av en ledningsgrupp med socialborgarrådet Margareta Olofsson som ordförande. Övriga ledamöter har varit: Peter Lundén Welden (m), Anna Mattsson, (ersatt av Nina Ström), socialtjänstförvaltningen samt Göran Dahlstrand, direktör Stiftelsen Hotellhem i Stockholm. Rainbow har varit representerade av Alec Carlberg, ordförande, Bo Holmberg, vice ordförande, samt Arne Bogren, verksamhetschef och projektledare. Sekreterare i gruppen har varit borgarrådssekreterare Fredrik Jurdell som sista tiden ersattes av Rosa Lundmark.

Rainbow Sweden är en paraplyorganisation för brukarstyrda klientorganisationer som arbetar för att minska missbruk, hemlöshet, kriminalitet och social utslagning. Att organisationerna är brukarstyrda betyder att makten, både den formella och den reella, i organisationerna ligger hos de tidigare klienterna. Rainbow har för närvarande 12 medlemsorganisationer. Av dessa är sex organisationer Stockholmsbaserade och det är dessa som i första hand medverkat i projektet.

SYFTE

Samarbetet består i att genom insatser när det gäller boendemöjligheter, arbete och fritidssysselsättning stärka en av de svaga länkarna i vård- och rehabiliteringskedjan för missbrukare och hemlösa, nämligen tiden efter genomgången rehabilitering på institution eller annan dygnet runt rehabilitering. Den samarbetsform som valdes, med en partssammansatt ledningsgrupp, skulle skapa förutsättningar för klientorganisationerna och staden att komplettera varandra i arbetet att integrera marginaliserade människor i samhällsgemenskapen.

Metoden för att nå detta syfte var att Rainbow skulle driva eget drogfritt boende, bygga upp egna arbetsplatser samt medverka till en meningsfull fritid.

BOENDE

Målsättning: Ungefär 12 -16 klienter ska kunna erbjudas boende i Rainbows blockförhyrningar av Stiftelsen Hotellhem.

Utfall: Vid projekttidens utgång den sista september 2006 förhyrdes 24 lägenheter av Stiftelsen Hotellhem. Samtliga är belägna på Hotellhem Magnus Ladulås, hus 4. Utöver detta har vi hyrt en villa i Trollbäcken, Tyresö, med fyra platser för att kunna tillgodose gruppboende för dem som är lämpade och föredrar detta. Vi har dessutom två lägenheter med rivningskontrakt. Kvalifikationstiden för dessa lägenheter är boende i minst ett år utan återfall i missbruk och att hyran betalats i tid.

Personal: två personer är verksamma med boendestöd. Dessutom bistår kansliet med administrativ hjälp.

Boendestöd: Samtliga boende som inte har arbete eller som studerar erbjuds arbete inom Rainbow eller någon av dess medlemsorganisationer. Vår målsättning har varit att samtliga boende ska ha någon form av sysselsättning för att motverka återfall i missbruk. Detta gäller även de som är pensionärer. Detta har fungerat mycket bra. Mycket motivationsarbete har lagts ned på att försöka få de motvilliga att inse syftet med detta.

Alla våra boenden ställer krav på drogfrihet, inklusive alkohol. Detta har kontrollerats med urintester, utandningsprov samt nära social kontroll av personer med egen erfarenhet av missbruk. Vissa personer har haft antabus och vid två tillfällen har vi bekostat inplantat av antabus kapslar.

För att ha möjlighet att på sikt få egen bostad med kontrakt är det viktigt att se över sina skulder, påbörja avbetalningar eller ansöka om skuldsanering. På detta område har vi varit behjälpliga och kunnat erbjuda juridisk hjälp eller att aktualisera ärendet på stadsdelsnämnden för rådgivning. Vi har ställt krav på att samtliga ska stå i Bostadsförmedlingens kö.

Vårt fritidsutbud har i första hand varit riktat till de boende.

Hälsofrågor har varit viktiga för många av de boende. Der har funnits en hel del problem att beakta som man under missbruksperioder misskött. Vi har simkort som samtliga kan utnyttja (Rainbow initierade att man numera kan köpa rabattkort som inte är personliga på stadens bad), vi har kunnat erbjuda läkare och sjuksköterska vid behov (Rainbow erhöll 2005 medel från landstinget för detta ändamål, 20.000:-) och kiropraktor har vid ett antal tillfällen anlåtats.

Samarbete: Kontakterna med socialtjänsten har med något enstaka undantag varit mycket goda och vår bedömning är att man varit mycket nöjda med vad vi haft att erbjuda. Eventuella återfall eller annan misskötsamhet har omedelbart föranlett samråd för att minimera riskerna att någon måste ställas på gatan. Krinolinen har varit till stor hjälp när behov av tillnyktring funnits. Samarbetet med Stiftelsen Hotellhem har varit mycket bra. Vi har månatligen haft möte med ledningen för Hotellhem Magnus Ladulås för att diskutera gemensamma problem, komma med förslag om förbättringar och att diskutera gemensam policy med övriga hyresgäster i hus 4.

Kvalitetsutveckling: Under projekttiden har ett kvalitetssäkringssystem utarbetats för samtliga enheter inom Rainbow som har dygnet runt rehabilitering. En av dessa enheter är

boendet. Syftet var att utarbeta ett system anpassat för klientbaserad rehabilitering. Efter utarbetande av intervjudokument och utbildningar, under ledning av Arne Kristiansen som är forskare vid Socialhögskolan i Lund, togs detta system, RQS (Rainbow Quality System), i bruk den 1 januari 2006. Detta innebär att samtliga boende intervjuas vid inflyttningen, vid ett uppföljningstillfälle samt när man flyttar. Utöver detta förekommer skollärogranskning där samtliga enheter besöks av övriga enheter som ingår i systemet. Skollärogranskning förekommer en gång per kvartal då någon enhet besöks. Vår förhoppning är att detta ska leda till en ännu bättre verksamhet.

Erfarenheter: Sammanfattningsvis kan sägas att boendet fungerat mycket bra. Vår bedömning är att kopplingen drogfrött boende, arbete, fritid och annat socialt umgänge är ett framgångsrecept. Utslussning till eget boende, försökslägenheter via socialtjänsten eller våra rivningskontrakt har varit tillfyller för att inte ska behöva stanna alltför länge i systemet. Även när man flyttat står våra övriga resurser fortfarande till förfogande.

Utvecklingsmöjligheter: Enligt beslut av styrelsen för Stiftelsen Hotellhem är boende i den drogfröa delen, dvs hus 4, inte öppen för personer som genomgår läkemedelsassisterad behandling. Vi har inget att erinra mot detta beslut. Däremot finns ett stort behov av boende för patienter med metadon eller subutex kombinerat med arbete, kamratstöd och en meningsfull fritid. I dagsläget är det svårt för många av dessa patienter att ha ett arbete då man är dagligen knuten till teamen för att få sin medicin, kontroller och samtal. Inom Rainbow vore inga svårigheter att anpassa arbete så att dessa kontakter inte äventyrades. Diskussioner pågår för att finna en lösning på detta problem.

ARBETE

Målsättning: När Stockholmsmodellen startade hade Rainbow ett solidaritetsprojekt i Bosnien, Sarajevo. Vi samarbetade med en frivilligorganisation bestående av krigsinvalider i Bosnien. Vi samlade in vitvaror, kläder, möbler etc som skickades till Sarajevo för försäljning i en second hand butik som drevs av krigsinvaliderna. Initialt stöddes projektet ekonomiskt av de allmännyttiga bostadsföretagen. Detta projekt skulle vidareutvecklas. Dessutom skulle två nya arbetsplatser byggas upp – en lunchrestaurang och en secondhand marknad. Målsättningen var att vid projekttidens slut sysselsätta 20-25 klienter.

Utfall: Solidaritetsprojektet i Sarajevo avslutades vid årsskiftet 2004/ 2005. Huvudskälet till detta var de ekonomiska kostnader det medförde. Transporterna till Bosnien blev med tiden kostsammare och utgifterna översteg inkomsterna. I takt med att situationen i Bosnien förbättrades ställdes allt högre krav på de produkter vi levererade. Vi genomförde dock 11 transporter och många personer har kunnat köpa spisar, möbler, datorer och kläder till låga priser. På detta sätt har vi givit ett litet bidrag till uppbyggnaden efter kriget.

Idén med en secondhand marknad var bland annat baserad på att överskott av varor skulle kunna skickas till Bosnien. När denna del lades ner modifierades detta koncept. En secondhand affär har öppnats som säljer kläder.

Café / lunchrestaurang har drivits enligt planerna men har stött på en del problem (se nedan).

Utöver dessa arbetsplatser har ytterligare skapats som från början ej ingick i planerna: en måleriverksamhet, transport samt möjlighet att arbeta på Rainbows kansli med administrativa uppgifter. Pågående verksamheter redovisas nedan:

Café / Lunchrestaurang

Lunchrestaurangen är belägen på Magnus Ladulåsgatan 3 – ett stenkast från Hotellhem Magnus Ladulås. Den är öppen från 07.00 -14.00. På morgonen serveras mest kaffe och smörgåsar (take away). På lunchen serveras sallader, smörgåsar och mat uppvärmd i mikrovågsugn (mest pajer). Detta koncept är inte tillfyllest för att få en fast kundkrets. Under projektperioden planerade vi en ombyggnad som skulle möjliggöra servering av varm mat. Hyresvärden AMF pension godkände en projektering med sikte på ny ventilation och installation av fettavskiljare. En konsult anlätades, Miljöförvaltningen godkände vår planerade ombyggnad och finansieringen var ordnad genom Allmänna Arvsfonden. I detta läge backade hyresvärden. Trots påtryckningar från ledningsgruppen ändrade man sig inte. Detta har medfört ett antal problem. Dels var restaurangen under en lång period stängd för den planerade ombyggnaden dels medför det ekonomiska problem att få restaurangen att gå med vinst. Det är två faktorer som bidrar till detta : hyreskostnaderna är alldeles för höga och kostnaderna för råvaror (halvfabrikat) relaterat till det pris vi kan ta för lunchen är alldeles för hög. Dock fungerar restaurangen utmärkt som arbetsplats och våra kunder är mycket nöjda.

För att skaffa alternativa inkomster har vi hyrt ut lokalen, dels till konferenser, personalmöten etc dels till privatpersoner för bröllop, barndop, födelsedagsfirande etc. Detta har huvudsakligen gällt helger. Vidare hyr en schackklubb lokalen en kväll / vecka. Utöver detta används lokalen som möteslokal för Rainbow och dess medlemsorganisationer samt för viss fritidsverksamhet – film, sportevenemang på TV, step-up, matlagningskurs etc. Det senare ger inga intäkter.

Under hösten 2006 har ett samarbete inletts med stadsdelsnämnderna på Södermalm. Från klockan 14 -19 är ett öppet café för våra boende och anställda samt personer med missbruksbakgrund från stadsdelsnämnderna. Kaffe och enklare mat serveras till självkostnadspris.

Trots stora ansträngningar att finna lösningar ser prognosen dystert ut vad gäller den ekonomiska sidan.

Många personer har under årens lopp haft möjlighet att arbeta och praktisera i restaurangen. Vid projekttidens slut var åtta personer knutna till restaurangen – för luncher, café, uthyrning, städning etc.

Secondhand butik

I lokalerna på Magnus Ladulåsgatan 3 har en secondhand butik öppnats för försäljning av kläder. Varorna fås dels från andra secondhand butiker som skänker osålda varor till oss samt från privatpersoner. Affären ger för närvarande inget överskott men täcker hyra och personalkostnader. Fyra personer är verksamma med försäljning, sortering och tvätt.

Måleri

Måleriverksamheten startade med att vi själva ombesörjde ommålning av de lägenheter vi förhörde av Stiftelsen Hotellhem. Efterhand erbjöds vi att även måla om andra lägenheter inom Stiftelsen Hotellhem. Verksamheten har därefter utökats och vi har nu privatpersoner som anlitar oss. Från att från början haft en person som arbetade ideellt (pensionär) har nu verksamheten utökats till att omfatta fem personer. Verksamheten ger nu ett bra överskott och har alla möjligheter att utvecklas. Vi har möjlighet att ta emot personer utan större erfarenhet av målning då vi har en kompetent arbetsledning. För att kunna ta större arbeten fordras att vi också knyter en snickare till verksamheten. Sonderingar pågår att finna en lämplig person för detta ändamål.

Transport

En mindre transportverksamhet har byggts upp. Dels för att serva secondhand butiken, lunchrestaurangen, boendet och kansliet dels för att kunna erbjuda mindre transporter och tömning av förråd (ofta på Stiftelsen Hotellhem). I början av projektiden var även hämtning av varor och lastning för transport till Sarajevo en stor arbetsuppgift. I dag är tre personer verksamma med transportverksamhet. Ekonomiskt klarar man kostnader för bil och personal samt ett mindre överskott.

Kansli

Arbetsstillfällen har även kunnat erbjudas på kansliet. Tre personer ur målgruppen är i dag verksamma på kansliet: ekonomihantering, allmänna kontorsgöromål samt arbete med hemsida och en interntidning (2 nr / år).

Personal: Vid projekttidens slut var 27 personer ur målgruppen verksamma inom projektet. Boendet: 2 , Lunchrestaurang: 8, Måleri: 5, Transport: 3, Kansli: 3. Dessutom var två personer med lönebidragsanställning placerade på Krinolin. Dessa två hade tidigare arbetet i lunchrestaurangen men omplacerades under den tid lunchrestaurangen var stängd för planerad ombyggnad och blev sedan kvar där, en som kock och en person med administrativa uppgifter.

Av dessa 27 personer var 17 män och 10 kvinnor.

FRITID

För de boende samt de som arbetar inom Rainbow har vi under projektet kunnat erbjuda olika former av fritidsaktiviteter. Eftersom flertalet varit föremål för dygnet runt rehabilitering med relativt strukturerad fritid och många människor runt dem kan tiden efter arbete och helger vara ett problem.

- I första hand har vi utnyttjat de aktiviteter som våra medlemsorganisationer haft att erbjuda, i första hand Nobba Brass & Nubbe som är en renodlad fritidsorganisation. Ofta har det rört sig om aktiviteter runt storhelger och olika typer av

sommarverksamhet. I år t ex var nio personer från boendet en vecka i augusti i Convictus hus i närheten av Vingåker.

- Vi har även haft tillgång till ett stort antal fribiljetter till såväl kulturevenemang – teater, musikunderhållning, balett mm – som sporsevenemang. Såväl Djurgården som Hammarby har varit mycket generösa. För många har detta varit en möjlighet att tillsammans med andra uppleva kultur- och sportutbud som annars sannolikt aldrig blivit av. Det har också varit en utmärkt möjlighet att återknyta kontakt med sina barn då vissa evenemang varit särskilt lämpade för detta, barnteater och musikalerna, t ex.
- Vi har också på kvällstid och helger kunnat utnyttja Rainbows lokaler – film, motion, matlagning är aktiviteter som förekommit.

Sammanfattning

De kvantitativa mål som sattes för projektet har uppfyllts. Antalet lägenheter som kan erbjudas är större än målsättningen. Detta gäller även antalet personer som är verksamma med arbete även om omständigheterna har gjort att det inte blev exakt de arbetsplatser vi skissat på. Fritidsverksamheten började lite trevande men är numera en uppskattad och integrerad del i hela verksamheten. Då jag själv som projektledare är part i målet skall jag inte göra någon utvärdering. Dock gjordes en utvärdering av Arne Kristiansen, forskare vid Socialhögskolan i Lund, som presenterades strax före sommaren 2006. Jag ber att få hänvisa till denna. Min uppfattning är dock att konceptet att integrera boende, arbete och fritid har varit framgångsrik. Möjligheterna att klara ett boende för den målgrupp vi arbetet med tycks vara bättre med den inriktning på arbete och fritid som funnits i projektet.

Målsättningen med projektet utöver det ovan skisserade var dessutom att detta projekt efter projekttidens slut ekonomiskt skulle kunna stå på egna ben. Detta mål är inte uppfyllt. Skälet till detta är de problem som beskrivits angående café / lunchrestaurang. Eftersom vi inte har möjlighet att servera varm mat finns ingen möjlighet att täcka kostnaderna för hyran. Vi måste därför försöka finna en ny lokal för café / lunchrestaurang. Tyvärr sitter vi fast i ett hyreskontrakt som vi inte kan lämna förrän årsskiftet 2008 / 2009. Vår bedömning är att vi skulle behöva ett årligt tillskott å ca 600.000:- till dess vi kan lämna lokalen. Vi har stora förhoppningar om att kunna överta en annan restaurang vid denna tidpunkt. Eftersom caféet är en utmärkt arbetsplats är vi naturligtvis oroade över denna situation.

Stockholm den 24 oktober 2006

Arne Bogren
projektledare

